

وصیت
از دیدگاه قرآن،
روایات و قانون مدنی

تألیف:

دکتر علیرضا لطفی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوی

لطفی، علیرضا، ۱۳۴۶
 وصیت از دیدگاه قرآن، روایات و قانون مدنی
 علیرضا لطفی
 مشخصات نشر: خوی، دانشگاه آزاد اسلامی خوی، ۱۳۹۰
 مشخصات ظاهری: ۱۸۸ ص.
 بهاء: ۴۰۰۰ ریال
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰۰-۴۲۴۰-۰
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
 یادداشت: کتابخانه: ص، ۱۸۳؛ همچنین به صورت زیرنویس.
 یادداشت: نسخه
 موضوع: وصیت (فقه)، وصیت - جنبه‌های قرآنی، وصیت - احادیث، وصیت - قوانین و مقررات - ایران.
 وصیت - جنبه‌های مذهبی - اسلام
 شناسه افزوده: طاهر احمدی، محمود - ویراستار
 شناسه افزوده: دانشگاه آزاد اسلامی خوی
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۰ و ۶/۱۶۲ BP
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۱۵۸۴۷۲

وصیت از دیدگاه قرآن، روایات و قانون مدنی

مؤلف: دکتر علیرضا لطفی

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوی

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوی

ویراستار: محمود طاهر احمدی

حروف تگار: فاطمه اسفندیاری

صفحه آرایی رایانه‌ای: خوی - بهکار

طرح روی جلد: مجید چیست‌ساز

چاپ: خوی بهکار

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰۰-۴۲۴۰-۰

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - ۱۳۸۹

بهاء: ۴۰۰۰ تومان

حق چاپ برای دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوی محفوظ می‌باشد

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۱
سرآغاز.....	۱۳
وصیت و کلیات آن.....	۱۳
- واژه وصیت از نظر لغوی و فقهی.....	۱۳
- تعریف وصیت.....	۱۷
- صیغه وصیت.....	۱۸
- نوشتن و اشاره در وصیت.....	۲۰
- اقسام وصیت در قانون مدنی ایران.....	۲۲
- وصیت، عقد است یا ایقاع؟.....	۲۵

فصل اول، آیات و احادیث وارد در موضوع وصیت و احکام آن در موصی، وصی

- ادله وجوب و مشروعیت وصیت.....	۳۳
- موصی.....	۳۸
- مراتب ارث.....	۴۲
- وصیت به وارث.....	۴۲
- وصیت اشخاص بی وارث.....	۴۶
- ترکه میت.....	۴۸
- موصی به.....	۵۱
- وصیت زیاده بر ثلث.....	۵۱

- ۵۷ - وصیت به نفع فقیران
- ۵۹ - وصیت باید به ورثه زیان نرساند
- ۶۰ - وصایت
- ۶۱ - شروط وصی
- ۶۲ - وصی منفرد یا متعدد
- ۶۴ - ضمانت وصی
- ۶۷ - خیانت وصی
- ۶۸ - اثر خیانت وصی
- ۷۰ - وصیت به حرام
- ۷۱ - اثبات وصیت نامشروع
- ۷۲ - وصیت کردن به مال غیر
- ۷۲ - وصیت فضولی
- ۷۳ - وصیت باطل

فصل دوم، شرایط وصیت در موصی له و موصی به و اقسام آن

- ۷۸ - تقدم وصیت بر دین
- ۸۰ - تقسیم ترکه
- ۸۳ - زمان قبول وصیت
- ۸۶ - مرگ موصی له قبل از موت موصی
- ۸۸ - انتقال حق قبول و ردّ وصیت به ورثه موصی له
- ۹۰ - رجوع از وصیت
- ۹۳ - اگر موصی له صغیر یا مجنون باشد ردّ یا قبول وصیت با ولی خواهد بود ...
- ۹۵ - قبول قسمتی از موصی به
- ۹۵ - تصرف ورثه قبل از قبول موصی له

..... وصیت از دیدگاه قرآن، روایات، قانون مدنی / ۷

- در صورت ردّ موصی له، مال (موصی به) چه خواهد شد؟ ۹۶
- موصی ۹۷
- موصی به مشترک ۹۸
- موصی به مشاع ۹۸
- موصی له باید موجود باشد ۱۰۰
- وصیت برای حیوانات ۱۰۲
- وصیت برای کافران (ذمی و حربی) ۱۰۳
- تعدد موصی له ۱۰۶
- موصی له مبهم ۱۰۷
- وصیت به واجبات ۱۰۸
- منجزات مریض و تصرفات ۱۱۰
- فرق وصیت و منجزات مریض ۱۱۴

فصل سوّم، ارزیابی موصی به و وصیت مبهم و گواهی و شهادت بروصیت، اثبات وصیت

- ارزیابی موصی به معین ۱۱۹
- تعیین ثلث و زمان آن ۱۲۰
- مبانی فقهی مسأله ۱۲۰
- نظرات فقهاء ۱۲۱
- وصیت به منافع ۱۲۲
- تعریف وصیت به منافع ۱۲۲
- اقسام وصیت به منافع ۱۲۴
- وصیت مبهم ۱۲۸
- گواهی و شهادت بر وصیت ۱۳۰
- احکام موجود در آیات ۱۰۶-۱۰۸ سوره مائده ۱۳۳

- اثبات وصیت ۱۳۶
- ناظر بر وصیت ۱۴۱
- نظارت استطلاعی ۱۴۱
- نظارت استصوابی ۱۴۲
- مسئولیت وصی ۱۴۴
- وصیت‌نامه و اقسام آن ۱۴۴
- موضوعیت یا طریقت وصیت‌نامه ۱۴۶

فصل چهارم، مواد قانونی وصیت و ارث در قانون مدنی ایران

- در وصایا ۱۵۱
- کلیات ۱۵۱
- موصی ۱۵۲
- موصی‌به ۱۵۳
- موصی‌له ۱۵۴
- وصی ۱۵۴
- در ارث ۱۵۵
- موجب ارث و طبقات مختلفه وراث ۱۵۵
- تحقق ارث ۱۵۶
- شرایط و موانع ارث ۱۵۷
- حجب ۱۵۸
- قرض و صاحبان قرض ۱۶۰
- سهم الارث طبقات مختلفه وراث ۱۶۱
- سهم الارث طبقه اول ۱۶۱
- سهم الارث طبقه دوم ۱۶۳

..... وصیت از دیدگاه قرآن، روایات، قانون مدنی / ۹

- سهم الارث طبقه سوم ۱۶۵
- میراث زوج و زوجه ۱۶۷
- فهرست آیات و ترجمه آنها ۱۶۹
- فهرست روایات و معنی آنها ۱۷۶
- فهرست منابع ۱۸۳

www.ketab.ir

مقدمه :

مختصری از شرح حال مرحوم فاضل مقداد صاحب کتاب کنزالعرفان:

ابو عبدالله جمال الدین مقداد بن عبدالله بن محمد سیوری حلی (متوفای ۸۲۶ هـ) از فقها و متکلمان شیعی قرن نهم بود. او که از بهترین شاگردان شهید اول بود،^۱ در جهان بینی خود، خداوند را قادر مطلق می دانست و حاکمیت وی بر زندگی انسان ها را نظم دهنده و جهت دار کننده تلقی می کرد.^۲ در تقابل با اشاعره به حسن قبح ذاتی اشیا تأکید داشت و در این امور، عقل آدمی را داور می دانست و شریعت را تنها ملاک آن قلمداد نمی کرد. بلکه نقش شریعت را در راستای هدایت احکام عقلی می دانست که بعضاً به دلیل خواهش های نفسانی و امور طبیعی از مسیر خود منحرف شده و خلاف مبنای خود حکم می دهد.^۳

فاضل مقداد کتاب معروفی در فقه به نام **کنزالعرفان** تألیف کرده است. در این کتاب، فاضل مقداد آیات الاحکام، یعنی آن دسته از آیات کریمه قرآن را که برای استنباط مسایل فقهی مورد استفاده فقها قرار می گیرد، گرد آورده و پس از تفسیر به شیوه فقهی برای فهم مسایل به آنها استدلال کرده است. **کنزالعرفان** در حقیقت تفسیر فقهی آیات الاحکام است که همواره مورد استفاده و استناد فقهای عظام بوده و

۱. مدرس، *ریحانه الادب*، ج ۲ صص: ۱۸۲-۱۸۳.

۲. فاضل مقداد، *النافع یوم الحشر فی شرح باب حادی عشر*، به نقل از سید محمد رضا موسویان، اندیشه سیاسی فاضل مقداد، شبکه شارح، ص: ۱.

۳. فاضل مقداد، *ارشاد الطالبین*، به نقل از پیشین، همانجا.

از این رو اغلب، او را ستوده‌اند و از جمله مرحوم خوانساری صاحب روضات الجنات او را «عالم فاضل و محقق مدقق» دانسته است.

کتاب حاضر که براساس آیات مربوط به وصیت تألیف شده بیشتر متکی به کتاب **کنزالعرفان** است و به سبک و سیاق فقهی بحث و استدلال شده است. از دیگر تألیفات مرحوم فاضل مقداد می‌توان به کتابهای زیر اشاره کرد:

۱. آیات الاحکام معروف به (کنزالعرفان)
۲. آداب الحج
۳. الادعیه‌الثلثون که حاوی سی دعا از مقام شامخ رسالت (صل‌الله علیه و آله) و ائمه اطهار (علیهم‌السلام) می‌باشد.
۴. الاربعون حدیثاً (چهل حدیث)
۵. ارشاد الطالبین الی نهج‌المسترشدين
۶. تجویدالبراعه فی شرح تجویدالبلاغه
۷. تفسیر مغمضات القرآن (تفسیر مشکلات و پیچیدگی‌های قرآن).
۸. التنقیح‌الرئع من المختصر النافع
۹. جامع‌الوائد فی تلخیص‌القواعد
۱۰. شرح‌الفیه شهید اول
۱۱. شرح باب حادی‌عشر علامه حلی که نامش (النافع یوم‌الحشر است).
۱۲. شرح سی فصل خواجه نصیرالدین طوسی
۱۳. شرح‌الفصول‌النصیریة‌المعربہ
۱۴. شرح مبادی‌الاصول علامه
۱۵. تجویدالبراعه فی اصول‌البلاغه
۱۶. اللوامع‌الالهیه فی‌المباحث‌الکلامیه
۱۷. نهج‌السداد فی شرح واجب‌الاعتقاد
۱۸. شرح نضد‌القواعد